

Невільничка

Автор:

Марко Вовчок

Невільничка

Вовчок Марко

Марко Вовчок

НЕВІЛЬНИЧКА

Невільничка

(присвячено Б.А.М).

Давно колись, у Овручеві, коли знаєте, народивсь хлопчик Остап і, як тільки став він на свої ніжки, зараз пішов по Овручеві, подививсь усюди – та й каже: «Ге-ге! Погано жити людям у Овручі! Треба б сьому лиху запобігти!»

Бо тоді, бачте, набігала на Україну усяка невіра – турки, татари, – не так, як тепер, що хоч бува теж подія, та вже інша, християнська – чогось не так, мабуть, обідно, чи що? То ж, кажу, тоді набігала усяка невіра – турки й татари. Нищено міста красні, чимало козацтва зведено з світу, багато дівчат і жінок у полон забрато.

Приходить Остап додому, а батько й мати його питають – бо, сказано, одинець, дитина – то в вічі їй дивляться і зараз вже постережуть усе, – питають:

- Чого се ти, синку, задумався?

- Від того я, - каже Остап, - задумався, що погано людям у місті Овручі жити!

- Ге-ге-ге! - каже батько, а мати тільки зітхнула важенько.

- Треба сьому запобігти! - каже Остап.

- Ге-ге-ге! - знов вимовив батько. - Рад би у рай, та... - А мати ще важче зітхнула, та й на тім розмова й скінчилася на цей раз, ще батько й мати зажурилися, кожне по-своєму: батько охмурнів, повісивши голову, а мати, голівоньку схиливши, осмутніла, а Остап знов пішов по місті Овручі походжати, та оглядати, та свою думу думати, свою раду радити.

А потім час плив своїм пливом - як завсіди, й Остап ріс своїм ростом, як звичайно. Тільки, що як впало йому у думку і в душу, що в Овручі погано людям жити, то як наче зернятко яке прийнялося, розвилось, розкорінилося: він вже не заспокоївся з тієї години і усе тільки думав, та гадав, та замишляв. Тим часом як інші хлопці билися із собою, немов півні, за яку свою погану, або, як ведмеді, посідали одно одного за які цяцьки, або гралися та пустували хорошенько, Остап тим часом усе походжав, та поглядав, та замишляв.

Як усі тіі, що дуже собі головоньку жують, чи клопочуть, або дуже у чімсь кохаються, Остап часом, як піде ходити, то й далеко зайде, поки його що схаменить. Оце одного разу дуже він далеко зайшов у своїй такій журбоньці, коли ж ось шурхнуло - наче птиця пурхнула, брязнуло - наче стріла за стрілою пролетіла, ледве його не скинула з місця, ледве він встиг забачити озброєного турчина на легкім коні, а в турчина - дівчину з русою косою, що простягнула руки до його й вимовила: «рятуй, козаче!», і усе зникло, як не було ніколи.

- Коли б же сила моя та літа мої! - промовив Остап, і дуже гірко йому стало, що не міцна ще сила його, не великі ще літа.

Оце якби нам з вами, вам та мені, таке трапилось, то б ми, я та ви, ахнули й зітхнули (чого поминати маємо, що теж дуже б перелякалися), прийшли додому, поговорили із сусідами та й забули, а Остап ні - не забував.

Знов одного разу послав батько Остапа у ліс по дрова. Самі, мабуть, знаєте, як то веселенько іхати веселеньким ранком до гаю: сам гай наче сміється, шумлячи назустріч вам, – усяке, здається, серце радується, усяке око тішиться, а Остап, що погляне, то око його гірш засмутиться, серденько більш принудиться.

Коли от ярк попід самим гаєм, і тільки що у ярк, кінь як шарахне убік, – бачить Остап – лежить при дорозі козак вбитий: молодий, у самому квіті своєму, міцний, у самій силі своїй, лежить, згублений навіки. Остап прихилився й склонявся до його, прислухаючи – не дише, ні.

Якби таке нам, вам та мені, то що ж робити; чи ж се перший випадок лихий? Ми б, ви та я, попотужили, може, й поплакали та й дали собі покій, а Остап ні – собі покою не давав.

Третього разу випало йому проступити аж у самую країну од схід до захід сонця, від півдня й від півночі, і така скрізь країна поруйнована, поневолена показувалася, що Остап аж за голову взявсь.

Коли б се ми, ви та я, то б ми пожалкували звичайненько та, загородивши собі якусь придобоньку, у куточку за ню сиділи тихо; а Остап ні – не занедбав.

Не було Остапові сну, ані відпочинку; не було спокою, ані відради. Який жаль його, яка його туга посідала – ви, діточки, того не можете й не мусите знати. Наче голос який кликав його, неначе ціла країна рідна гукала на його, немов усе лихо людське благало: рятуй, рятуй!

Чи ж то кожного такий голос хоть часочком не покликав? Еге! Чому ні! Та, бачте, інших багато теж голосів гукає: «А що тобі буде? А як тобі прийдеться?» Та й поглушають...

Почали люди добрі на Остапа поглядати, почали трохи з його й кепкувати – хто гірко, а хто любенько, а хто – то й засмутивсь, а хто – то й злякавсь...

Я знаю, що якби з нас, з вас та з мене, почали люди так чи так кепкувати, то б ми засоромились страх, почервоніли червоні півонії, усе покинули й втекли, й сховалися; я знаю, діточки, що якби ми, ви та я, кого такеньки засмутили або перелякали, то б ми хутесенько й заспокоїли; та Остап, бачте, не такий був, – а як він був не такий, то не так і робив.

Отже ж, тоді за се почалися йому усякі напасті, біда та лихо. От як у казці, що бабуса колись розказувала, козаку треба було гори крутіі переходити, ріки бистрії перепливати, огонь палющий перестрибувати, – пам'ятаєте? Пам'ятаєте, ми ще тоді з вами радили тому козакові невгамованому усе тее занедбати та додому повернутися – хай йому усе добре! – і тоді ж, пам'ятаєте, ми з вами перед своєю душею зареклися, що самі зроду-віку у таке клопітне не вберемось – пам'ятаєте? Отже, Остап ввібравсь, завзятий! І увисились поперед ним гори крутіі такі, що й не приступити – наче стіни голі; й поплили перед ним ріки глибокі та бистрі, що кручі рвуть, сяють, як діамант, й мечуться хвилию, ніби з пловців кепкуючи; й запалав огонь поперед ним, палячи усе округи себе, як з'ідаючи.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Купити: <https://tn.knigapoisk.com/marko-vovchok/nev-l-nichka>

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купити](#)